

Warszawa, 21 czerwca 2024 roku

Sprawa: Odpowiedź MF
Znak sprawy: DD3.056.11.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szanowni Państwo,

wystąpienie z 2 kwietnia br. zawiera postulat zmiany przepisów ustawy PIT¹ w zakresie zwolnienia przedmiotowego dotyczącego alimentów. W związku z tym informuję, że sprawa została zakwalifikowana jako petycja. Stosownie bowiem do treści art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach² przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

Przedmiot petycji

W petycji zawarto postulat rozważenia konieczności dokonania zmian w art. 21 ust. 1 pkt 127 lit. b ustawy PIT. Wskazano bowiem, że:

Alimenty powyżej kwoty 700 zł, na rzecz innych osób niż dzieci, nie zostały zwolnione z opodatkowania i obecnie stanowią przychód podlegający opodatkowaniu na ogólnych zasadach, przy zastosowaniu skali podatkowej. Taki stan prawny budzi poczucie niesprawiedliwości społecznej alimentowanych osób, a w szczególności samotnego rodzica (głównie matek) sprawujących opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem.

Alimenty otrzymywane przez jednego z małżonków od drugiego z małżonków winny korzystać ze zwolnienia podatkowego, aby nie uszczuplać świadczenia do

¹ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 226, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870).

wykorzystania przez otrzymującego, jak również dochód przeznaczony na alimenty jest już opodatkowany u drugiego małżonka.

Aktualny stan prawny

Prawo rodzinne³ wprowadza obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby również wychowywania (obowiązek alimentacyjny). Obowiązek alimentacyjny powstaje w szczególności pomiędzy rodzicami a dziećmi. Może jednak dotyczyć także innych osób uprawnionych i zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych.

Z kolei na gruncie ustawy PIT należy przywołać następujące przepisy.

Art. 9 ust. 1 ustawy PIT:

Opodatkowaniu podatkiem dochodowym podlegają wszelkiego rodzaju dochody, z wyjątkiem dochodów wymienionych w art. 21, 52, 52a i 52c oraz dochodów, od których na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej zaniechano poboru podatków.

Stosownie do art. 11 ust. 1 ustawy PIT:

Przychodem, z zastrzeżeniem art. 14-15, art. 17 ust. 1 pkt 6,9,10 w zakresie realizacji praw wynikających z pochodnych instrumentów finansowych, pkt 11, art. 19, art. 25b, art. 30ca, art. 30da i art. 30f są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.

Na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy PIT:

Za przychody z innych źródeł, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9, uważa się w szczególności: kwoty wypłacone po śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego wskazanej przez niego osobie lub członkowi jego najbliższej rodziny, w rozumieniu przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, kwoty uzyskane z tytułu zwrotu z indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego oraz wypłaty z indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego, w tym także dokonane na rzecz osoby uprawnionej na wypadek śmierci oszczędzającego, zasiłki pieniężne z ubezpieczenia społecznego, alimenty, stypendia, świadczenia otrzymane z tytułu umowy o pomocy przy zbiorach, dotacje (subwencje) inne niż wymienione w art. 14, dopłaty, nagrody, i inne nieodpłatne świadczenia nienależące do przychodów określonych w art. 12-14 i art. 17.

Zatem, alimenty stanowią przychód podatkowy, a ustawa PIT zalicza je do przychodów z innych źródeł.

Powołane wyżej przepisy odzwierciedlają konstytucyjną zasadę powszechności opodatkowania, wynikającą z postanowień art. 84 i 217 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.⁴ Przepisy te odpowiednio stanowią, że:

Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie.

Nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od opodatkowania następuje w drodze ustawy.

³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809).

⁴ Dz. U. poz. 483, z późn.zm.).

Nie oznacza to jednak, że alimenty podlegają opodatkowaniu w całości. Zgodnie bowiem z art. 21 ust. 1 pkt 127 ustawy PIT wolne od podatku dochodowego są alimenty:

- a) na rzecz dzieci, które nie ukończyły 25. roku życia, oraz dzieci bez względu na wiek, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymują zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
- b) na rzecz innych osób niż wymienione w lit. a, otrzymane na podstawie wyroku sądu lub ugody sądowej, do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie 700 zł.

Ponadto zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 95b ustawy PIT wolne od podatku dochodowego są:

odsetki z tytułu nieterminowej wypłaty należności niepodlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym, wolnych od podatku dochodowego lub od których na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej zaniechano poboru podatku.

Oznacza to, że ze zwolnienia podatkowego korzystają również odsetki przyznane na skutek opóźnienia w wypłacie wolnych od opodatkowania alimentów.

Stanowisko MF

W ostatnich latach system podatkowy został przebudowany w taki sposób, aby obciążenia dla tych podatników, których sytuacja materialna jest najtrudniejsza, były jak najniższe.

Efektom tych zmian są nowe parametry skali podatkowej: kwota wolna od podatku w wysokości 30 tys. zł, próg dochodu w kwocie 120 tys. zł, po przekroczeniu którego podatek pobiera się według 32% stawki oraz 12% stawka podatku w pierwszym przedziale dochodowym.

Całkowite zwolnienie z opodatkowania alimentów na rzecz osób dorosłych nie jest uzasadnione. Tego rodzaju świadczenia stanowią analogiczne do wynagrodzenia za pracę, czy emerytury źródło utrzymania. Trudno znaleźć zatem racjonalne argumenty za tak znacznym uprzywilejowaniem tylko jednego z tego rodzaju dochodów.

Przesłanki takiej nie stanowi podnoszony zarzut dotyczący „podwójnego opodatkowania alimentów”. Wyjaśniamy bowiem, że takie opodatkowanie ma potencjalnie miejsce w sytuacji, gdy ten sam dochód jest opodatkowany u tego samego podatnika dwukrotnie. W przypadku alimentów nie zachodzi taka sytuacja. Środki na ich wypłatę pochodzą z opodatkowanego dochodu osoby zobowiązanej do wypłaty tego świadczenia (wynagrodzenia, emerytury, itp.). Obowiązek podatkowy, ponad kwotę zwolnioną, powstaje natomiast u osoby uprawnionej do ich otrzymania.

Pragniemy także podkreślić, że ustawa PIT zawiera szereg preferencji podatkowych adresowanych dla osób wychowujących dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnością, jak również wychowujących dzieci samotnie.

Preferencyjne opodatkowanie dochodów podatnika samotnie wychowującego dzieci, polega na obliczeniu podatku od połowy dochodów osoby samotnie wychowującej dzieci a następnie pomnożeniu wyniku przez dwa.

Prawo do rozliczenia jako osoba samotnie wychowująca dziecko przysługuje podatnikowi, który samotnie wychowuje dzieci, tzn. bez współdziałania drugiego rodzica.

Z kolei podatnik, na którego utrzymaniu pozostają osoby z niepełnosprawnościami może pomniejszyć podstawę obliczenia podatku o poniesione w roku podatkowym wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych.

Osobą z niepełnosprawnościami pozostającą na utrzymaniu podatnika jest: osoba będąca w stosunku do podatnika lub jego małżonka osobą zaliczoną do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn⁵ lub dziecko obce przyjęte na wychowanie przez podatnika lub jego małżonka, pod warunkiem, że roczne dochody tych osób z niepełnosprawnościami nie przekraczają dwunastokrotności kwoty renty socjalnej w wysokości obowiązującej w grudniu roku podatkowego. Ustawa PIT w art. 26 ust. 7e zawiera jednak katalog dochodów, które nie zaliczają się do tego limitu.⁶

Ustawa PIT zawiera również preferencję w postaci ulgi podatkowej z tytułu wychowywania dzieci⁷, dla tych podatników, którzy w roku podatkowym:

- wykonywali władzę rodzicielską,
- pełnili funkcję opiekuna prawnego, jeżeli dziecko z nimi zamieszkiwało,
- sprawowali opiekę poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub umowy zawartej ze starostą.

Odliczeniu od podatku podlega kwota:

- po 1112,04 zł (za cały rok podatkowy) na pierwsze i drugie dziecko,

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 596.

⁶ Na podstawie art. 26 ust. 7e do dochodów tych nie zalicza się: alimentów na rzecz dzieci, o których mowa w art. 6 ust. 4c, z uwzględnieniem art. 6 ust. 4e, świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 100a, dodatku energetycznego, o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne, dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 759 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 123), dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1630), dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła i dodatku dla niektórych podmiotów niebędących gospodarstwami domowymi z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła, o których mowa w art. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1772, 1693 i 2760), dodatku elektrycznego, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1704, 1785 i 2760), refundacji kwoty odpowiadającej podatkowi VAT, o której mowa w art. 18 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu (Dz.U. z 2024 r. poz. 303), oraz przyznanych na podstawie odrębnych przepisów zasiłku pielęgnacyjnego, dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów oraz kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów.

⁷ Ulgę na dzieci reguluje art. 27f ustawy PIT.

- 2000,04 zł (za cały rok podatkowy) na trzecie dziecko,
- po 2 700 zł (za cały rok podatkowy) na czwarte i każde kolejne dziecko.

Z ulgi podatkowej skorzystają rodzice wychowujący jedno dziecko, pod warunkiem, że:

- dochody podatnika pozostającego przez cały rok podatkowy w związku małżeńskim i jego małżonka, albo podatnika samotnie wychowującego dziecko nie przekroczyły w roku podatkowym kwoty 112 tys. zł,
- niepozostającego w związku małżeńskim (w tym również przez część roku podatkowego) nie przekroczyły kwoty 56 tys. zł.

Z powyższego kryterium dochodowego wyłączeni są natomiast podatnicy wychowujący jedno dziecko z niepełnosprawnością.

Nie można również pominąć innych form wsparcia rodziców poprzez system podatkowy, jak choćby zwolnienia z opodatkowania świadczenia wychowawczego 800+ lub dodatków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

W kontekście wystąpienia zasadnym jest ponadto zwrócenie uwagi, że zakres ulgi rehabilitacyjnej jest przez nas monitorowany i zmieniany stosownie do pojawiających się potrzeb i oczekiwań środowiska osób z niepełnosprawnościami. Dostrzegając zatem postulaty tej grupy osób, znajdujące się w odmiennej, dalece trudniejszej sytuacji życiowej, i uwzględniając stale zmieniające się uwarunkowania dotyczące potrzeb tych osób podejmowane są kolejne działania zmierzające do polepszenia ich sytuacji, również w aspekcie podatkowym.

Przykładowo w nowelizacji ustawy PIT z 29 października 2021 r.⁸ katalog wydatków rehabilitacyjnych uległ modyfikacji (doprecyzowaniu) i wzbogaceniu o nowe tytuły. Począwszy od rozliczenia za 2021 r., odliczeniu od podstawy opodatkowania podlegają wydatki na zakup, naprawę lub wypożyczenie wyrobów medycznych wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia wydanego na podstawie art. 38 ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych⁹ oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem.

Natomiast ostatnie istotne nowe rozwiązania podatkowe dotyczące środowiska osób z niepełnosprawnościami zawarte są w nowelizacji ustawy PIT z 2023 r.¹⁰ Zmiana przepisów polegała na rozszerzeniu kręgu członków rodziny podatnika z niepełnosprawnościami, których utrzymanie pozwala bliskiej osobie na skorzystanie z ulgi rehabilitacyjnej. Katalog członków rodziny został poszerzony w ten sposób, aby objąć nim wszystkie osoby zaliczane przez podatnika lub jego małżonka do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy o podatku od o

⁸ Ustawa o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. poz. 2105, z późn. zm.

⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 826.

¹⁰ Ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1059, z późn. zm.).

spadku i darowizn. Dzięki tej zmianie podatnik utrzymujący np. niepełnosprawnego wnuczka, czy wnuczkę, babcię lub dziadka obecnie korzysta z odliczenia w ramach ulgi rehabilitacyjnej.

Nowelizacja ta wprowadziła także inną istotną zmianę dotyczącą tego środowiska. Zlikwidowała bowiem w uldze na dzieci, o czym już była mowa, limit dochodowy dla rodziców wychowujących jedno dziecko z niepełnosprawnością.

Przedstawiając zatem powyższe wyjaśnienia informujemy, że nie planujemy zmiany przepisów ustawy PIT w proponowanym w petycji kierunku.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Jarosław Szatański

Dyrektor

Departamentu Podatków Dochodowych